

**BØRNE- OG
UNDERVISNINGSMINISTERIET**
STYRELSEN FOR
UNDERVISNING OG KVALITET

Vejledning Dansk som an- detsprog A, GIF 2024

August 2024

Vejledning Dansk som andetsprog A, GIF 2024
August 2024

2025

ISBN nr. [xxx xxx xxx] (web udgave)

Design: Center for Kommunikation og Presse

Denne publikation kan ikke bestilles.

Der henvises til webudgaven.

Publikationen kan hentes på:

www.uvm.dk

Børne- og Undervisningsministeriet

Departementet

Frederiksholms Kanal 21

1220 København K

Indhold

Indledning.....	5
1 Identitet og formål	6
1.1 Identitet.....	6
1.1.1 Fagets identitet som andetsprogsfag.....	6
1.1.2 CEFR.....	7
1.2 Formål.....	7
1.2.1 Fagets formål	7
2 Faglige mål og fagligt indhold	9
2.1 Faglige mål	9
2.1.1 Læreplanen 2.1 – Faglige mål	9
2.1.2 Sprogfærdighed	9
2.1.3 Sprog, tekst og kultur på de tre niveauer	10
2.1.4 Fagets identitet og metoder	10
2.1.5 Metodetrekanten	11
2.2 Kernestof	11
2.2.1 Arbejdet med fagets kernestof.....	13
2.2.2 Arbejdet med sproglige perspektiver	14
2.2.3 Arbejdet med litterære perspektiver	14
2.2.4 Arbejdet med mediemæssige perspektiver.....	15
2.2.5 Værklæsning	15
2.3 Supplerende stof.....	16
2.4 Omfang	16
3 Tilrettelæggelse	17
3.1 Didaktiske principper.....	17
3.2 Arbejdsformer	18
3.3 It.....	19
3.4 Samspil med andre fag.....	19
4 Evaluering.....	20

4.1	Løbende evaluering	20
4.1.1	Mundtlige udtryksfærdigheder	20
4.1.2	Skriftlige udtryksfærdigheder	20
4.1.3	Formativ respons.....	21
4.2	Prøveform	22
4.2.1	Den mundtlige prøve.....	23
4.2.2	Den skriftlige prøve.....	24
4.2.3	Brug af internettet til eksamen.....	26
4.3	Bedømmelseskriterier.....	26
4.3.1	Oversigt over karakterskalaen	27
4.3.2	Vejledende karakterbeskrivelser ved den skriftlige prøve.....	27
4.3.3	Vejledende karakterbeskrivelser ved den mundtlige prøve.....	28

Indledning

Vejledningen præciserer, kommenterer, uddyber og giver anbefalinger vedrørende udvalgte dele af læreplanens tekst, men indfører ikke nye bindende krav.

Citater fra læreplanen er anført i citationstegn.

1 Identitet og formål

1.1 Identitet

”Kernen i faget dansk som andetsprog er dansk sprog og litteratur. Faget henvender sig til voksne kursister, der har et andet aktivt modersmål end dansk. Kursisternes sprog er i stadig udvikling, og faget styrker og understøtter denne andetsprogsprogression hen imod målsproget dansk samt skaber sproglig bevidsthed og forståelse for samspillet mellem sprog og kultur.

Faget beskæftiger sig med viden og kundskab om og undersøgelse af dansksprogede tekster i en national og global virkelighed. Gennem undersøgelse og produktion af dansksprogede tekster, med udgangspunkt i et udvidet tekstbegreb, forbindes sprog, kultur, historie, æstetik og kommunikation til en konkret virkelighed. Gennem tekstlæsningen bringes oplevelse, analyse og fortolkning i samspil. I den produktive dimension af faget udvikles kursistens udtryksfærdighed, præcision, genre- og formidlingsbevidsthed. Det er karakteristisk, at de tekstanalytiske aktiviteter indgår i et tæt samspil i både den receptive og den produktive dimension af faget. Faget beskæftiger sig med sprogtilegnelse og tekstanalytiske aktiviteter i et tæt samspil med tekstproduktion, og modersmålet inddrages aktivt i arbejdet.”

1.1.1 Fagets identitet som andetsprogsfag

Dansk som andetsprog A GIF er et andetsprogsfag. Det betyder, at fagets identitet bygger på både viden, kundskab og færdigheder. Som i andre sprogfag er kommunikative færdigheder noget fundamentalt, og det betyder, at man i faget lærer at bruge sproget til kommunikative formål mundtligt og skriftligt, receptivt og produktivt. Kursisterne opnår konkrete færdigheder i at tilegne sig og formidle viden på dansk, analysere, fortolke og vurdere tekster og kommunikere på dansk i tale og skrift om både faglige og almene emner.

Kommunikative færdigheder i Dansk som andetsprog GIF skal udvikles i sammenhæng med evnen til en stadig mere kompetent håndtering af viden og kundskaber om kulturelle forhold, som indgår i dansksprogede tekster.

Dansk som andetsprog A GIF er også et litteratur- og kulturfag. Kursisterne skal arbejde med dansk som et kulturbærende sprog og opleve sammenhængen mellem kultur og sprog. Desuden skal kursisterne opleve dansk sprog, litteratur og kultur i relation til deres modersmål.

Faget har udgangspunkt i et udvidet tekstbegreb. Det betyder, at der arbejdes med alle teksttyper, trykte og multimodale og omfatter således mange forskellige fremstillingsformer.

Det udvidede tekstbegreb

Det udvidede tekstbegreb omfatter alle typer af (menneskelig) kommunikation. Tekstbegrebet dækker derfor såvel de klassiske teksttyper (novelle, digt, roman, reportage, essay, manuskript o.l.) som film, lydclip, hjemmesider, sms'er, kommentartråde, billeder, multimodale udtryksformer etc.

Metodisk og teoretisk er dansk som andetsprog funderet i videnskabsfag, som de udvikler sig dynamisk i forskning og undervisning. Fagets sprogdidaktiske dimension har særligt udgangspunkt i uddannelsen i dansk som andetsprog på universitetsniveau. Mens en stor del af fagets fokus på kultur- og bevidsthedsformer har særligt udgangspunkt i danskuddannelsen på universitetsniveau. Det betyder i praksis, at faget anvender me-

toder fra litterære, sproglige, mediemæssige og andre vidensområder i undervisningen. Det udvidede tekstbegreb betyder, at faget har fokus på tekster i alle medier i såvel den receptive som den produktive dimension af faget.

1.1.2 CEFR

Med hf-reformen 2017 begynder læreplanerne i fremmedsprog at anvende formuleringer fra Den Fælles Europæiske Referenceramme for sprog (CEFR). Imidlertid er det vigtigt at være opmærksom på, at CEFR alene er et værktøj til at måle kursisternes sprogfærdigheder. De øvrige dimensioner, kundskaber og viden samt kultur, er ikke medtaget.

Den Fælles Europæiske Referenceramme for sprog er en dansk oversættelse af Europarådets publikation The Common European Framework of Reference for Languages (CEFR) fra 2001. Publikationen er resultatet af et arbejde, der er foregået siden 1970'erne, med udvikling af en referenceramme, som udgør et grundlag for udarbejdelsen af retningslinjer for undervisningsplaner, læreplaner, prøver og lærebøger inden for sprogundervisning på tværs af de europæiske lande. Referencerammen beskriver, hvad sprogbrugere skal kunne for at blive i stand til at kommunikere effektivt på et fremmed- eller andetsprog. Referencerammen beskriver desuden seks sprogfærdighedsniveauer (A1 – C2), hvilket gør det muligt at evaluere på hvert læringstrin.

(Ministeriet for Flygtninge, Indvandrere og Integration (2008), Den Fælles Europæiske Referenceramme for Sprog: Læring, undervisning og evaluering. Download "Den Fælles Europæiske Referenceramme for Sprog: Læring, undervisning og evaluering" på Udlændinge- og Integrationsministeriets hjemmeside (uim.dk).

1.2 Formål

"Dansk som andetsprog tjener på en gang et dannelsesmæssigt og et studieforberedende formål. I arbejdet med afdækning af ældre og nyere teksters betydning udvikles kursisternes kritisk-analytiske sans og perspektiv på verden og dem selv. Kombinationen af et sprogligt, litterært og mediemæssigt perspektiv bidrager til at udvide kursisternes danneshorisont og styrke deres evne til at håndtere og forholde sig kritisk til informationer. Centralt står arbejdet med kursisternes udtryksfærdighed med fokus på et sikkert sprogligt udtryk og formidlingsbevidsthed. Sikker udtryksfærdighed og kritisk-analytisk sans fremmer kursistens muligheder for som medborger at orientere sig og handle i et moderne, demokratisk, digitaliseret og globalt orienteret samfund."

1.2.1 Fagets formål

Formålet med undervisningen i Dansk som andetsprog A GIF er at gøre kursisterne i stand til at bruge dansk som middel til at kunne begå sig i og handle i det danske samfund og i det danske uddannelsessystem. I kraft af at Dansk som andetsprog A GIF er et færdighedsfag, står opøvelsen af kommunikativ sprogbeherskelsen som et centralt formål, også som en forudsætning for opnåelsen af de videnskæssige og kulturelle formål med faget. Til disse hører en bevidsthed om en æstetisk dimension ud over det rent håndværksmæssige i omgangen med dansk. Men samtidig med opøvelsen af sprogbeherskelsen er en voksende beherskelse af de vidensområder, som der trækkes på i teksterne, et væsentligt bidrag til, at danskfærdigheden løftes op på et niveau, som er forudsætningen for, at kursisterne efter endt gymnasial uddannelse er klar til videregående uddannelser.

Kommunikativ kompetence er et sprogpedagogisk begreb, der har stor indflydelse på moderne sprogundervisning. Man har kommunikativ kompetence, når man er i stand til at gennemføre en vellykket kommunikation i situationer, hvor man ønsker og har behov for at kommunikere. Kommunikativ kompetence rummer såvel de receptive sprogfærdigheder (lytte/forstå og læse) som de produktive sprogfærdigheder (tale og skrive). De vigtigste komponenter i kommunikativ kompetence er lingvistisk kompetence (sprogets formregler), sociopragmatisk kompetence (ytringer tilpasses situation og kontekst), tekst- og samtale kompetence (der skal være sproglig og indholdsmæssig tekstsammenhæng) og strategisk kompetence (færdigheden i at kunne kommunikere et

budskab igennem). Derudover er der fokus på interkulturel kommunikativ kompetence, dvs. kursisterne skal også mestre sociokulturelle og interkulturelle aspekter af et givent sprog.

2 Faglige mål og fagligt indhold

2.1 Faglige mål

Undervisningen i faget har udgangspunkt i fagets faglige mål, således at der indtænkes progression og løbende evaluering af målene såvel i de enkelte forløb som i det samlede undervisningsforløb. Arbejdet med de tre perspektiver på teksterne fra kernestoffet opfylder forskellige faglige mål i undervisningen, ligesom det receptive og produktive arbejde opfylder flere faglige mål i kombination. Derfor står de faglige mål i læreplanen ikke i kronologisk rækkefølge. Da arbejdet med de faglige mål knytter sig tæt til de didaktiske principper, vil de faglige mål blive uddybet yderligere under dette afsnit.

2.1.1 Læreplanen 2.1 – Faglige mål

”Eleverne skal kunne:

Sprogfærdighed

- forstå forholdsvis komplekse mundtlige danske tekster og samtaler af en vis længde om almene og faglige emner i forskellige stillejer
- udtrykke sig flydende og spontant med formidlingsbevidsthed i præsentation, samtale og diskussion på nuanceret og velstruktureret mundtligt dansk om en bred vifte af almene og faglige emner med høj grad af grammatisk korrekthed og med evne til selvkorrektion
- læse og forstå lange og komplekse tekster på dansk i forskellige genrer og stillejer fra forskellige historiske perioder, samt tekster fra andre fag end dansk
- skrive længere, nuancerede og velstrukturerede tekster på dansk om komplekse emner med høj grad af grammatisk korrekthed, beherskelse af skriftsproglige normer samt formidlingsbevidsthed

Sprog, tekst og kultur

- analysere og vurdere dansk sprog grammatisk og stilistisk med anvendelse af relevant danskfaglig terminologi
- redegøre for indhold, argumentation og sproglige særtræk i dansksprogede tekster
- analysere og fortolke fiktive og ikke-fiktive nyere og ældre tekster med anvendelse af danskfaglig terminologi og metode
- analysere og vurdere teksters kommunikative betydning
- perspektivere fiktive og ikke-fiktive tekster kulturelt, samfundsmæssigt og litteraturhistorisk
- navigere og udvælge og forholde sig kritisk og analytisk til information i alle medier
- anvende faglige opslagsværker og øvrige hjælpemidler med et fagligt formål
- demonstrere viden om fagets identitet og metoder.”

2.1.2 Sprogfærdighed

Sprogfærdighedsmålene omfatter de fire grundkompetencer lytte, tale, læse og skrive samt kombinationer af disse, for eksempel samtalefærdighed. Læreplanens beskrivelse af de fire kompetencer i Dansk som andet-sprog A GIF tager udgangspunkt i beskrivelserne i Den Fælles Europæiske Referenceramme for sprog (CEFR), niveau C1. De fire sprogbrugskompetencer skal forstås i sammenhæng med hinanden. Samtidig gør beskrivelsen det klart, at kompetencerne bygger på beherskelse af sprogsystemet i form af udtale, grammatik, ordforråd og tekstkompetence.

I beskrivelsen af de mundtlige kompetencer anvendes blandt andet begreberne almene emner og faglige emner. Almene emner er emner, der ikke forudsætter indsigt i et bestemt fagområde, ikke kræver kendskab til en særlig faglig terminologi, og som appellerer til en bred modtagergruppe. Faglige emner forudsætter derimod normalt, at modtageren har forhåndskendskab til emnet og en vis fortrolighed med fagspecifik terminologi.

Lyttefærdighed beskrives med begreber, der understreger kompleksitet, omfang og diversitet. Kursisterne skal kunne forstå forholdsvis komplekse mundtlige tekster af en vis længde om almene og faglige emner i forskellige stillejer. Hermed signaleres både dybde og bredde i kravene til elevernes forståelse af talt dansk.

Talefærdighed beskrives overordnet med begreberne flydende og spontant. Begrebet spontant dækker over, at eleverne skal kunne tale ubesværet og uden tøven i forskellige kommunikationssituationer. Begrebet *formidlingsbevidsthed* dækker over, at eleverne skal kunne afpasse det mundtlige udtryk efter målgruppen og situationen, fx med hensyn til stilleje. Det præciseres i læreplanen, at eleverne skal kunne anvende mundtligt dansk i forskellige kommunikationssituationer, "præsentation, samtale og diskussion", og om en bred vifte af emner. At elevernes mundtlige sprog skal være nuanceret, betyder, at der lægges vægt på, at eleverne har et omfattende ordforråd og anvender det med præcision. Begreberne korrekthed og evne til selvkorrektion betyder, at eleverne skal være i stand til at overholde gældende normer for udtale, grammatik og ordvalg samt have bevidsthed om og være i stand til at rette egne sproglige fejl løbende i kommunikationen.

Hvad angår læsefærdighed betoner læreplanen, at eleverne skal kunne "*læse og forstå lange og komplekse tekster*". Hermed menes både kompleksitet i sprog, fx syntaktisk og ordforrådsmæssigt, og kompleksitet i tekststruktur og indhold, fx abstraktionsniveau. Endvidere betoner læreplanen bredden af tekster og teksttyper, eleverne skal kunne læse: forskellige genrer og stillejer fra forskellige historiske perioder. Dette stiller igen krav til både genrekendskab, ordforråd, kendskab til dialekter og sociolekter samt en vis fortrolighed med nogle særtræk ved ældre dansk. Med tekster fra andre fag end dansk henviser læreplanen til, at elevernes læsefærdighed på dansk også skal omfatte tekster, der ikke handler om strengt danskfaglige emner.

Skrivefærdighed beskrives med fokus på omfang, nuancerighed og struktur i teksten. Kursisterne skal kunne skrive "længere, nuancerede og velstrukturerede tekster". Det kræves altså, at kursisterne har et nuanceret ordforråd, og at de er i stand til at strukturere længere sammenhængende tekster, herunder at de kan opstille en emnesætning/problemformulering, fastholde en rød tråd gennem en tekst, at skrive passende indledning og afrunding og anvende gængs afsnitsopbygning. Der er endvidere fokus på grammatisk korrekthed og beherskelse af skriftsproglige normer, fx normer for sproglig stil i faglige tekster. Begrebet formidlingsbevidsthed signalerer, at kursisterne skal kunne tilpasse tekststruktur og sproglig stil efter forskellige modtagergrupper, fx afhængigt af om teksten er en artikel i et skoleblad, et indlæg på en politisk blog eller en analytisk artikel.

2.1.3 Sprog, tekst og kultur på de tre niveauer

I løbet af forløbet stiger kravene til dybde, grundighed og kompleksitet i arbejdet med tekster. Formålet med at kursisterne i et litterært perspektiv skal kunne dokumentere grundlæggende kendskab til dansk litteratur gennem tiden er at gøre det muligt for kursisterne at kunne inddrage denne viden i deres undersøgelse af litterære tekster. En sådan undersøgelse får dannelsesmæssig dybde og tyngde, når man kan dokumentere og inddrage aspekter af litteraturhistorien med relevans for undersøgelsen. Kursisterne skal således ikke kende alle litteraturhistoriske perioder, men opnå viden om, hvordan tekst, kultur og samfund påvirker hinanden indbyrdes.

2.1.4 Fagets identitet og metoder

Et af de faglige mål knytter sig konkret til fagets identitet og metoder:

- "demonstrere viden om fagets identitet og metoder"

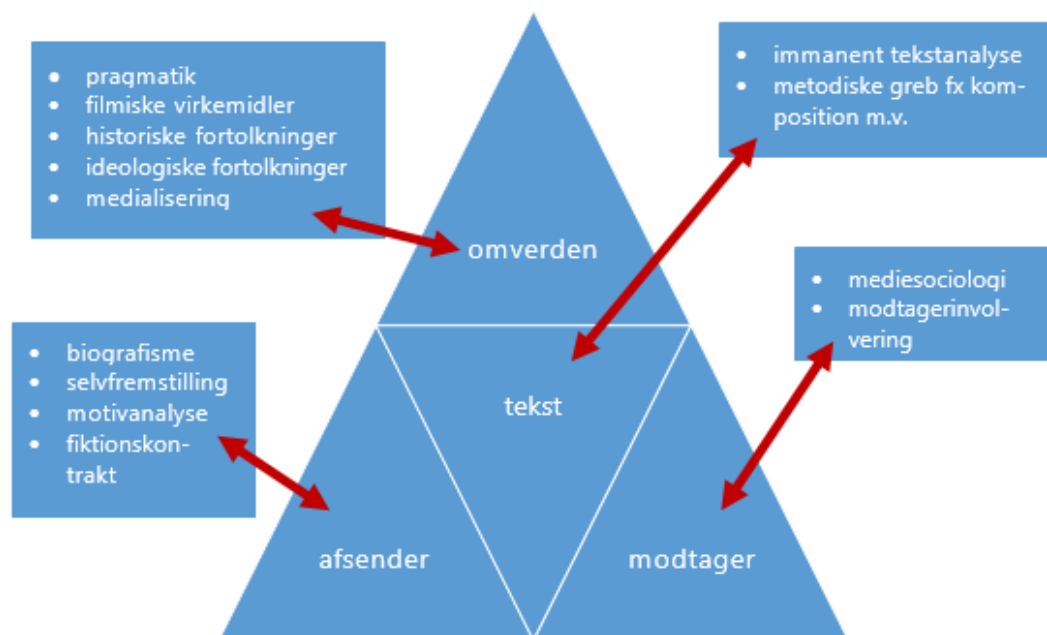
Eleverne skal have grundlæggende viden om fagets identitet og konkrete eksempler på de metoder, som faget anvender i et litterært, sprogligt og mediemæssigt perspektiv. Overvejelser om fagets

identitet kan indeholde overvejelser om, hvorfor eleverne har faget dansk – overvejelser, som med fordel kan slås an allerede i første semester.

2.1.5 Metodetrekanten

Viden om metoder i faget dansk som andetsprog vil grundlæggende kunne forstås som kursistens viden om og overvejelser over, hvordan en tekst eller problemstilling bedst undersøges med et litterært, et sprogligt eller et mediemæssigt perspektiv. Hvert perspektiv har tilhørende metoder baseret på videnskabsfagets teoridannelser og traditioner, som undervisningsfaget ofte skærer til og blander i den daglige undervisning. Med fx det litterære perspektiv kan man som underviser pege på videnskabsfagets relevante læsemetoder i forhold til de læste tekster og vise, hvordan metoderne anvendes konkret i undersøgelserne og med hvilke konsekvenser for læseoplevelse og for tekstforståelsen. Man kan imidlertid lige såvel anskue fagets metoder mere overordnet gennem tilgange, der kan anvendes for både det litterære, det sproglige og det mediemæssige perspektiv, som visualiseret i Metodetrekanten herunder:

Det er ikke et mål i sig selv, at eleverne kan tre-fire forskellige læsemetoder set i relation til det litterære perspektiv. Det er imidlertid et fagligt mål, at de kan demonstrere viden om valgte metoder. Derfor er det vigtigt, at de metodiske overvejelser beror på konkret tekstanalyse og altid med udgangspunkt i muligheder i teksten.

2.2 Kernestof

I de nedenstående afsnit uddybes de enkelte områder af læreplanens kernestof.

”Gennem kernestoffet skal kursisterne opnå faglig fordybelse, viden og kundskaber. Kernestoffet består af primært dansksprogede tekster eventuelt suppleret med tekster på kursisternes modersmålsprog. Kernestoffet behandles i et sprogligt, litterært og mediemæssigt perspektiv, som skønsomt vægtes 2:1:1. De tre perspektiver indgår i et tæt samspil i undervisningen, herunder i de enkelte forløb.

Inden for de tre perspektiver arbejdes der med mindst fire værker med historisk og genremæssig spredning, hvor dokumentarfilm skal være repræsenteret. Mindst et af værkerne skal have tilknytning til et forløb, der fortrinsvis har et litterært perspektiv. Værklæsningen giver mulighed for fordybelse i en afgrænset tekst.”

”Sproglige perspektiver

Her undersøges med en sproganalytisk tilgang et genremæssigt varieret udvalg af teksttyper, herunder litterære tekster, medietekster og argumenterende tekster.

Her arbejdes metodisk med:

- sproglig analyse, fortolkning og vurdering
- retorisk analyse, herunder analyse af kommunikationssituationen, appelformer og argumentation
- produktivt og refleksivt arbejde med elevernes udtryksfærdighed i dansk, herunder mindst to forløb med særligt fokus på skriftlighed.”

”Litterære perspektiver

Her undersøges med en litteraturanalytisk tilgang et historisk og genremæssigt varieret udvalg af primært skønlitterære tekster. Teksterne består af dansksprogede tekster suppleret med verdenslitteratur i oversættelse. Fokus er på historisk, æstetisk og tematisk læsning, herunder med vægt på teksternes betydning og funktion i samtiden og i eftertiden.

Her indgår:

- et historisk genremæssigt varieret udvalg af tekster fra 1870 til i dag, herunder fra de seneste fem år
- tekster fra romantik og realisme
- fra dansk litteraturs kanon læses mindst én folkevise samt mindst én tekst af hver af forfatterne: Ludvig Holberg, Adam Oehlenschläger, N.F.S. Grundtvig, Steen St. Blicher, H.C. Andersen, Herman Bang, Henrik Pontoppidan, Johannes V. Jensen, Martin Andersen Nexø, Tom Kristensen, Karen Blixen, Martin A. Hansen, Peter Seeberg og Klaus Rifbjerg.”

”Her arbejdes metodisk med:

- litteraturanalyse og -fortolkning
- anvendelse af relevante litterære metoder
- litteratur-, kultur-, og bevidsthedshistoriske perspektiveringer
- tekster gennem kreative arbejdsprocesser.”

”Mediemæssige perspektiver

Her undersøges med en medieanalytisk tilgang et genremæssigt varieret udvalg af tekster, herunder nyhedsformidling, dokumentartekster, visuelle udtryksformer og tekster fra sociale medier.

Her arbejdes metodisk med:

- kommunikationsanalyse
- medieanalyse og -fortolkning, herunder basale filmiske virkemidler
- analyse og vurdering af mediers brug i sociale, kulturelle og historiske sammenhænge
- produktivt arbejde med medieudtryk i sociale sammenhænge, herunder kendskab til remediering.”

2.2.1 Arbejdet med fagets kernestof

Fagets kernestof er tæt forbundet med de faglige mål. I arbejdet med kernestoffet er der fokus på, at kursisterne opnår faglig fordybelse, viden og kundskaber samt styrker deres receptive og produktive sprogfærdigheder. Omdrejningspunktet i kernestoffet er teksten, og der er tale om et metodisk blik på teksterne, der altid tager hensyn til den konkrete tekst og den sammenhæng, teksten indgår i som en del af undervisningen.

I de fleste forløb vil der indgå et sprogligt perspektiv. Når der arbejdes med litterære eller mediemæssige tekster, arbejdes der ofte også med et sprogligt fokus, mens der i arbejdet med argumenterende tekster naturligt vil indgå overvejelser om det medie, som den konkrete tekst er udformet i. De tre perspektiver kan således sjældent tænkes isoleret, men glider ind over hinanden som flere perspektiver på samme tekst.

Inden for de tre perspektiver læses derudover relevant baggrundsstof og teori. Der kan være tale om litteraturhistoriske fremstillinger eller grundlæggende teoretisk materiale om fx nyhedsformidling, sprogteori el. lign.

Tekster i Dansk som andetsprog GIF består af dansksprogede tekster, mens tekster på andre sprog kan inddrages for at styrke det sproglige fokus på fx forskelle i genre, tekstopbygning, syntaks eller vinkel. Faget kan med fordel tage et globalt perspektiv, så det bliver muligt at inddrage tekster fra andre kulturer herunder elevernes hjemlande i autoriserede oversættelser. Undertekster på film betragtes som udgangspunkt ikke som oversættelse. En film skal betragtes som alle andre tekster i faget og analyseres og fortolkes metodisk lige så grundigt og med samme grad af dokumentation. Hvis der er tale om en kampagnofilm eller kortfilm er det en fordel at give kursisterne en udskrift af dialog/monolog, så de får en bedre forståelse og også får mulighed for at arbejde sprogligt med teksten.

2.2.2 Arbejdet med sproglige perspektiver

Der arbejdes med grundlæggende kommunikative kompetencer og tilegnelse af disse. Det anbefales at integrere undervisningen i udtale i den daglige undervisning i form af små, afgrænsede øvelser, der har forbindelse med det stof, der arbejdes med. Der kan sættes særligt fokus på udtale og fluency i forløbet om kursisternes udtryksfærdigheder, hvor det kan knyttes til målet om at få budskab igennem til en tilhører. Der lægges vægt på at udtale er noget, der skal trænes, og der kan henvises til hjemmesider med øvelser i udtale for de kursister, der har særlige behov.

Arbejdet med tekstkompetencer, grammatik og sproglig analyse integreres ligeledes, sådan at det bliver en daglig, integreret del af arbejdet med alle slags tekster. Det er vigtigt at der oparbejdes et fagligt sprog, som kan overføres til kursisternes arbejde med deres egen skriftlige produktion.

Produktivt og reflektivt arbejde med udtryksfærdighed betyder netop, at kursisterne skal vænnes til at reflektere over deres eget og andres skriftlige og mundtlige arbejde ved hjælp af det faglige sprog. Som en del af evalueringen af en aflevering (i skriveprocessen eller efter aflevering) skal kursisterne trænes i peer-feedback.

Det sproglige arbejde integreres så vidt muligt i arbejdet med tekstlæsning og tekstproduktion, så fokus på fx grammatik, kohærens og kohæsjon og argumentation bliver funktionelt. I enkelte tilfælde kan systematisk arbejde med fx verbernes bøjninger og syntaks trænes, men det bør altid tilstræbes, at den erhvervede viden bringes i anvendelse i umiddelbar forlængelse gennem sproganalytisk læsning og tekstproduktion.

Det sproglige kernestof består både af sproget betragtet som sammenhængende system (sprogbygningen) og af sprog i anvendelse (sprogbrug), og det omfatter grammatik, skrift og tegnsætning, samt udtale og ordforråd. Der arbejdes med sproganalyse, fx sætningsanalyse og tekstanalyse samt hvordan ordklasser, verbaltider, adjektivernes bøjning og brug af adverbier, artikel- og pronomenbrug, modalverber, konjunktioner og lignende virker ind dels på sætningsniveau og dels på tekstniveau. Der arbejdes endvidere med udtale, herunder de vigtigste udtaleregler og de vigtige forskelle mellem skrift og lyd.

I arbejdet med udtale vil det være hensigtsmæssigt at se på prosodi og fluency såvel som sproglig variation inden for standardsproget. Inden for standardsproget forekommer variation bl.a. i form af forskelligt stilleje, der svarer til forskellige kommunikationssituationer. Der er forskel på ordvalg og syntaks i mundtlig og skriftlig kommunikation, i formelle og uformelle sammenhænge osv. Emner som slang, etnolekt, tabubelagt sprog (fx bandeord) og fagsprog indgår her.

Arbejdet med ordforråd er kædet sammen med de typer af tekster og emner, som kursisterne læser og producerer i forløbet. Ordforrådet bør derfor sætte kursisterne i stand til at læse, tale og skrive nuanceret om almene og faglige emner, de arbejder med. Ikke mindst lægges der vægt på, at kursisten udvikler et ordforråd til klar og tydelig kommunikation i analyse, introduktion af emner og i arbejdet med at give udtryk for egne og andres synspunkter og argumentere for egne synspunkter.

2.2.3 Arbejdet med litterære perspektiver

I det litterære arbejde tilstræbes at præsentere en varieret palet af genrer og stilarter, og sværhedsgraden skal være tilpasset, så kursisterne kan læse med forståelse samtidig med at det aktive ordforråd udvides. Gennem litteraturanalyse etableres det faglige begrebsapparat samtidig med, at kursisterne træner det at udtrykke sig både mundtligt og skriftligt om litteratur og livstemaer. Desuden udvikles viden om kulturelle forhold.

Beskrivelsen af analysekompetencer bygger på en kognitiv taksonomi med niveauerne: redegørelse, analyse og fortolkning, vurdering og perspektivering.

Det kan være motiverende for kursisterne, at der kan indgå tekster fra deres egen kultur i undervisningen. Det kan kaste lys over kulturelle forskelle og ligheder, og give kursisterne en oplevelse af, at deres egen kulturelle og sproglige viden er en ressource i undervisningen. Det kan f.eks. være et lyrikforløb, der sammenligner nationalsange fra flere lande og kan, udover traditionelle træk ved lyrik, sætte fokus på forskellige stillejer, retoriske traditioner og give anledning til samtaler om forskellige kulturelle selvforståelser og deres historiske kontekst.

I Dansk som andetsprog A GIF arbejdes der med litteraturanalyse og -fortolkning ved hjælp af grundlæggende relevante litterære metoder. Der er forskel på forventningerne til kursisternes metodiske bevidsthed på de forskellige trin i forløbet. I begyndelsen forventes der ikke udtømmende tekstanalyser, ligesom der ikke forventes indsigt i forskellen på litterære metoder. Men det kan være relevant i forbindelse med konkrete forløb at inddrage eksempler på forskellige læsemetoder, fx kan man i et eventyrforløb introducere begreber fra psykoanalysen. I løbet af forløbet introduceres et mere metodisk arbejde med litterær analyse og relevante litterære metoder.

2.2.4 Arbejdet med mediemæssige perspektiver

Kursisterne skal oparbejde et kendskab til nutidens mediebillede og kunne reflektere over det på baggrund af konkrete eksempler, problemstillinger eller cases. Desuden skal kursisterne kunne forholde sig kritisk og analytisk til information i alle medier herunder sammenligne mediernes rolle i Danmark med mediernes rolle i deres hjemland. De skal udvikle evnen til at kunne deltage og bidrage til digitale fællesskaber på fx. sociale medier. Man kan fx skrive blog- og debatindlæg og introducere grundlæggende kommunikationsmodeller og refleksioner over valg af kanal og medie.

Med det mediemæssige perspektiv undersøger man tekster med opmærksomhed på, hvilken betydning mediet har for kommunikationen. Man undersøger fx hvilken funktion nettet har for nyheden, det sociale medie for debatten, bloggen for digtet og billedmediet for dokumentarfilmen. Det mediemæssige perspektiv har øje for multimodale virkemidler i stadig forandring, og for at det moderne mediebillede udvikles med stor hast.

Medieperspektivet vil kunne bruges i forløb med historiske tekster såvel som i sammenhæng med nyere tekster og problemstillinger. Der vil i de enkelte forløb kunne indgå en analyse, fortolkning og vurdering af mediers funktion i sociale, kulturelle og historiske sammenhænge. Nyhedsgenrens udvikling og betydning for den demokratiske debat kan være relevante undersøgelser med et mediemæssigt perspektiv.

2.2.5 Værklæsning

Formålet med værklæsningen er den faglige fordybelse. Et værk er her defineret som en afgrænset tekst, som inden for et forløbs rammer giver mening som fordybelsesobjekt. Det betyder, at værker i danskundervisningen altid skal ses i sammenhæng med det forløb, værket er tilknyttet. En traditionel definition af et værk er, at det er en tekst eller tekstsamling udgivet som en afgrænset helhed, men værk-kategorien er i sig selv til diskussion i faget, og værker og deres udgivelsessituation er under forandring. Det er ikke læreplanens eller vejledningens hensigt at skabe uhensigtsmæssige afgrænsninger, men at lade eleverne fordybe sig i læsningen af tekster. Omfang definerer i sig selv ikke et værk. I læreplanen er fokus, som det fremgår ovenfor, lagt på fordybelsen og helheden.

Af undervisningsbeskrivelsen skal det fremgå, hvilke tanker læreren har gjort sig om en eventuel afgrænsning af et værk, hvis det ikke er umiddelbart klart ud fra konteksten, og hvis værk-brugen afviger fra normal praksis.

Blandt mange andre mulige kan følgende være værker, selvom de ikke falder inden for den traditionelle værkkategori:

- En tekst udgivet som en afgrænset helhed, fx en novelle i et tidsskrift
- En lære- eller teoribog
- Ét bind af et flerbindsværk
- Et uddrag fra en forfatterblog
- En samling eventyr med et særligt tema for øje
- En nyhedsudsendelse fra tv
- Et opført drama
- En hjemmeside eller netavis.

Værkerne skal have en historisk og genremæssig spredning.

2.3 Supplerende stof

“Eleverne vil ikke kunne opfylde de faglige mål alene ved hjælp af kernestoffet. Det supplerende stof skal perspektivere og uddybe kernestoffet.”

2.4 Omfang

“Det forventede omfang af fagligt stof er normalt svarende til 1200-1400 sider.”

Det forventede omfang af fagligt stof på de enkelte niveauer er ikke opgivet i normalsider. Det betegner omfanget af det faglige stof under hensyntagen til, hvordan der er arbejdet med stoffet. Således kan der arbejdes lige grundigt med en digtsamling som med en roman, og derfor kan de to værker, trods forskel i længde, i omfang fylde det samme. Samme hensyn skal tages til film, digitale medier m.v.

3 Tilrettelæggelse

3.1 Didaktiske principper

”Undervisningen skal tage udgangspunkt i et fagligt niveau svarende til AVU dansk og dsa niveau D samt folkeskolens udvidede afgangsprøve i dansk.

Undervisningen bygger på emnearbejde, der veksler mellem fri association, gerne på modersmålet, specifikt ordarbejde, belysning af emnet gennem læsning og skrivning i forskellige genrer og sproglig efterbearbejdning. Emnerne skal være meningsfulde for kursisterne, og tekstlæsning og tekstarbejde danner grundlag for sproglig analyse, samtale og tekstproduktion, der så vidt muligt indgår i en meningsfuld kommunikationssituation. Der arbejdes både i dybden og på tværs af det litterære, det sproglige og det mediemæssige perspektiv. Arbejdet med de tre perspektiver skal give kursisterne mulighed for at integrere en systematisk sprogtilegnelse og ny viden om danskfaglige emner og genrer.

Undervisningen skal skabe rum for kreativ anvendelse af sproget til hypotesedannelse, afprøvning og sproglig konsolidering. I arbejdet skal kursisterne opleve en stilladsering af arbejdet, der både sikrer sproglig og faglig udvikling og fordybelse. Arbejdet skal endvidere udvikle elevernes personlige stemme og stil.

En del af undervisningen skal give eleverne bevidsthed om forskellige traditioner for lærings- og videnstilegnelse som forberedelse til et selvstændigt og modent uddannelses- og karrierevalg.”

Det er vigtigt, at arbejdet med elevernes mundtlige og skriftlige udtryksfærdigheder integreres i de enkelte undervisningsforløb og løbende stilladseres. På den måde sikres det, at eleverne ikke oplever arbejdet med deres udtryksfærdigheder som løsrevet fra det tekstanalytiske arbejde, men derimod som en integreret del af undervisningen. Skriftlige og mundtlige øvelser kan åbne for nye vinkler på tekster gennem fx tænkeskrivning, omskrivning, videredigtning, remediering, dramatisering eller oplæsning. Ligeledes kan arbejdet med udformning af større genrer, fx faglige artikler eller mundtlige oplæg, understøtte elevernes fordybelse og deres evne til faglig formidling.

Undervisningen er tilrettelagt ud fra emner, der belyses gennem forskellige teksttyper. Kursisterne producerer selv tekster om emnet efter at have arbejdet både fagligt og sprogligt med emnet, og disse tekster gemmes i en portfolio. Arbejdet med tekstproduktion kan med fordel ske gennem en proces, hvor kursisterne først møder en modeltekst, arbejder med modeltekstens ordforråd – fx gennem semantiske netværk – og dekonstruktion af genre og form. Derefter producerer holdet en lignende tekst som fællesskrivning (læreren skriver teksten sammen efter kursisternes anvisninger). Herefter producerer kursisten en individuel tekst, der rettes til efter formativ respons. I hele processen arbejdes der løbende med relevante ord og vendinger.

Der arbejdes med modeltekster og stilladsering som et gennemgående princip i arbejdet med elevernes udtryksfærdigheder. Det betyder, at der gives løbende tilbagemeldinger på områder, hvor eleverne kan forbedre sig. Arbejdet med portfolioen skal sikre øget fokusering på egen progression og åbne mulighed for at kvalificere respons på egne og andres tekster. Man bør træne respons ud fra kriterier for god respons. Dvs. at respons giver og responsmodtager kender deres roller, og at de dele af en tekst, der skal vurderes, er definerede og tydelige for alle, allerede inden opgaven produceres. To til tre fokuspunkter i en tekst er optimalt. Der kan fx være fokus på struktur, anvendelse af forskellige ordklasser og inddragelse af kilder ved skriftlige produkter og kropssprog, anvendelse af noter og faglig tyngde ved en mundtlig præsentation.

Det er en vigtig pointe, at eleverne i arbejdet med deres udtryksfærdigheder får mulighed for at udvikle deres personlige og faglige stemme, så det er tydeligt, hvem der er udsigeren, men samtidig forstår vigtigheden af at kunne formidle faglige pointer i et sagligt, formelt og korrekt sprog.

Hvis kursistens tekst kan indgå i en meningsfuld kommunikationssituation med en reel modtager – fx via facebook, blogs eller dagblades kommentartråde – presser det på en positiv måde kursisterne til at tydeliggøre budskabet, bevidstgøre om genre og kommunikationssituation og øget fokus på sproglig korrekthed.

Også opgaver, der kræver, at kursisten opsøger og kommunikerer med andre mennesker uden for skolen, kan hjælpe til sproglig udvikling.

3.2 Arbejdsformer

“Arbejdet med den undersøgende, dybdegående og perspektiverende tekstanalyse står centralt i faget og skal give mulighed for både den enkelte elevs egne fortolkningsperspektiver og klassesamtalen som rum for dialog og diskussion. De fire færdigheder lytte, tale, læse og skrive integreres i den daglige undervisning såvel som i de enkelte forløb. Under læsningen vejledes kursisterne i hensigtsmæssige læsestrategier.”

“Arbejdet med kursisternes udtryksfærdighed kan veksle mellem fri associerende og eksperimenterende skrivning, systematisk genreskrivning, stilladserende øvelser, fællesskrivning og multimodal tekstproduktion. Kursisterne trænes i at give og modtage respons på egne og andres arbejde med henblik på sproglig og genremæssige erkendelse og konkret forbedring af den kommunikative kompetence. Som en del af de enkelte forløb udarbejder kursisterne individuelt eller i grupper konkrete produkter.”

“Udadvendte aktiviteter integreres i undervisningen. Enten som bidrag via sociale medier, bidrag til den offentlige debat eller ture med danskfagligt indhold.”

3.3 It

“Dansk som andetsprog bidrager til kursisternes digitale dannelse ved i den daglige undervisning at arbejde med digitale analyseobjekter og internettet som vidensressource og digitalt fællesskab. Det receptive og produktive arbejde med tekster i digitale fællesskaber lærer kursisterne at forholde sig kritisk-analytisk, ansvarligt og reflekteret til de digitale medier og deres anvendelsesmuligheder. Gennem udarbejdelsen af skriftlige, mundtlige og multimodale produkter lærer kursisterne at anvende it i faglige sammenhænge. Kursisternes arbejde med at udvikle og reflektere over egen digitale identitet fremmer mulighederne for som medborger at orientere sig og handle i et moderne, demokratisk, digitaliseret og globalt orienteret dansk samfund.”

It inddrages som et dagligt, funktionelt og naturligt redskab til tekstproduktion, kommunikation og informationssøgning, men også for at kursisterne udvikler deres it-kompetencer. I undervisningen kan man anvende almindelige redskaber som Google Translate, ChatGPT og Wikipedia med en bevidst kritisk tilgang. En mulighed er at lade kursisterne oversætte lyrik på modersmålet til dansk – evt. i grupper – og dernæst sammenligne med en oversættelse via Google Translate. Dette vil synliggøre, hvad kursisten kan opnå gennem systematisk arbejde og refleksion sammenlignet med Google Translate. Det er også hensigtsmæssigt at lade kursisterne lave leksikale faglige opslag via programmer til formålet.

Produktion af filmklip og lydoptagelser kan være anvendeligt i forbindelse arbejdet med mundtlighed.

Det er desuden vigtigt, at kursisten orienterer sig og deltager kritisk på forskellige platforme. Kursist og underviser kan inddrage aktuelle emner og debatter fra de sociale medier og kursisterne kan selv producere tekster og offentliggøre dem på de sociale medier.

Kursisternes digitale dannelse og færdigheder skal fremme deres muligheder for at deltage som medborgere i samfundet og forstå vigtigheden af at være bevidste og reflekterede deltagere i digitale fællesskaber.

I undervisningen tilstræbes en tilpas vekselvirkning mellem det analoge og det digitale. It og digitale medier og værktøjer, herunder kunstig intelligens, benyttes, hvor det skønnes hensigtsmæssigt ift. elevernes læringsproces og digitale dannelse. I anvendelsen af it styrkes elevernes evne til at søge, udvælge og formidle relevant fagligt materiale samt til at forholde sig kritisk til de muligheder og begrænsninger, som digitale værktøjer og produkter frembragt ved hjælp heraf giver.

3.4 Samspil med andre fag

“På GIF tilgodeses det faglige samspil i det omfang, som tilrettelæggelsen muliggør.”

4 Evaluering

4.1 Løbende evaluering

”Evaluering gennemføres undervejs i undervisningsforløbet med henblik på at give lærer og kursist viden om kursistens faglige udvikling og videre fokus. I arbejdet med kursistens udtryksfærdigheder anvendes en række evalueringsformer, herunder:

- skriftlig vejledning med portfolio
- processkrivning og respons på skriftligt arbejde, herunder genaflevering og kursistrespons på mundtlige oplæg
- mindre skriftlige prøver.”

4.1.1 Mundtlige udtryksfærdigheder

Kursisterne har stort behov for at træne deres mundtlige udtryksfærdigheder. Dels bør der være pararbejde og gruppearbejde, så kursisterne får mulighed for at tale så meget dansk så meget som muligt i undervisningstimerne. Men der bør også tilrettelægges mundtlige faglige fremlæggelser, hvor kursisterne fremlægger for hele holdet, og hvor underviseren giver mundtlig feedback på den mundtlige præstation, både i forhold til fagligt indhold og i forhold til de kommunikative kompetencer.

Det kan til tider være hensigtsmæssigt at opdele kursisterne efter niveau. Nogle gange så kursisterne blandes i niveau, nogle gange så deres mundtlige niveau er nogenlunde ens. Det er afgørende at indtænke, at alle kursisterne skal træne og løfte deres mundtlige kompetencer mest muligt på det givne niveau.

Sammenhængen mellem de mundtlige kompetencer og det taksonomiske niveau er ikke altid åbenlys hos kursisterne. Nogle kursister på GIF kan mere fagligt, end de kan udtrykke, og derfor bør disse kursister gives mulighed for specifik træning.

Enkelte kursister har behov for særlig træning i udtale, fx fordi det kan være vanskeligt at forstå, hvad de siger. Hvor det er muligt, vil det være hensigtsmæssigt at aftale vejledningstimer, hvor læreren mødes alene med en sådan kursist, eller en gruppe kursister, og giver vejledning i, hvad kursisten kan gøre for at forbedre forståeligheden.

Ved at gøre evaluering af mundtlighed kriteriebaseret kan fokus skærpes hos kursisterne, og formålet med træningen kan tydeliggøres. Kriterier kan fx være ordforråd, samtaleopbygning, faglig formidling, udtale/forståelighed.

4.1.2 Skriftlige udtryksfærdigheder

Træning i at skrive er for mange kursister en stor udfordring på GIF. En stor del af kursisterne har stort behov for hjælp og støtte til at forbedre deres skriftsprog – både med hensyn til taksonomisk niveau og med hensyn til sproglig formåen.

En afgørende forudsætning for kursisternes løft i deres skriftlige niveau er tilrettelæggelsen af og progressionen i læringsprocessen med progression, arbejde med skriveprocessen samt feedbackstrategier.

Kursisterne på GIF har stort behov for at udvikle deres skriftsprog, specifikt at øge ordforråd, at træne i at skrive sammenhængende både lokalt og globalt og at øge deres taksonomiske niveau i der skriftlige formidling. Derfor bør kursisterne opøve deres skriveglæde, så træningen bliver optimal.

Forskning inden for udvikling af skriftlige kompetencer viser med stor tydelighed, at fejlretning og summativ feedback giver minimalt udbytte undervejs i læringsforløbet. Summativ feedback bør i stor udstrækning reserveres til den afsluttende del af forløbet, og der bør indtænkes en varieret form for formativ feedback særligt i begyndelsen og den midterste del af forløbet.

En mulighed er, at kursisterne afleverer udkast til besvarelser. Disse udkast bearbejdes og forbedres, nogle gange med idéer til forbedring fra læreren, andre gange fra medkursister.

For at feedback fra medkursister skal fungere optimalt, skal arbejdsformen trænes, og der bør opsættes klare retningslinjer for en sådan kursist-kursist-feedback.

Et element i feedback kan fx være fællesdokumenter (Google Docs, OneDrive dokumenter eller andet), hvor kursister enkeltvis eller i grupper formulerer sig. Der er inspirerende for kursisterne at skulle formulere sig skriftligt, når de øvrige deltagere skal læse hvad de skriver. Denne videndeling kan være med til at øge den sproglige opmærksomhed hos kursisterne.

Nogle gange kan der i grupper arbejdes med anonymiserede udkast eller besvarelser, andre gange kan grupper arbejde med gruppe-medlemmers udkast.

Det er en afgørende pointe, at omfanget af feedback øges markant, når kursisterne inddrages.

Fra begyndelsen af et forløb bør de stillede opgaver være små og velafgrænsede opgaver. Det kan være at lave en personkarakteristik, at skrive en e-mail til en bekendt om specifikt indhold fra undervisningen, det kan være at formulere sin holdning til en kommentar, der er arbejdet med på holdet.

Det er ofte en udfordring for GIF-kursister at skrive længere tekster. Derfor bør krav til besvarelsers længde øges gradvis gennem forløbet fx med et startkrav til længden af en besvarelse på ca. 300 ord (ca. en halv side). Det er ofte en fordel for kursisterne at få vejledning til længden af en besvarelse i form af krav til antal ord.

Et vigtigt redskab i den skriftlige evaluering er at lade feedback være kriteriebaseret. Derved styrkes kursisternes opmærksom på enkelte elementer. Kriterier kan både være individuelle, være for grupper af kursisterne eller være for hele klassen. Kriterier kan fx være 'formulering af indledning', 'formulering af overskrift', 'sammenhæng i teksten', 'brug af mellemrubrikker', 'det faglige indhold', 'formulering af afslutning'.

4.1.3 Formativ respons

Formativ respons er en responsform, der gives i processen sammen med progressionsforslag. Formen har kursist-fokus ift. læringsmål/kompetencer, og den synliggør læreprocessen.

Formativ respons skal altså gives undervejs, og den må give kursisten mulighed for revision, en oplevelse af mestring og mulighed for at udvikle sine skrivekompetencer. Det er hensigtsmæssigt, at responsen er fokuseret og knyttet til et forløb, hvor kursisten umiddelbart kan bruge responsen i et lignende arbejde. Det betyder i praksis, at underviseren fx udvælger tre fokuspunkter til sin responsgivning. Respons skal være selektiv, og desuden skal kursisten umiddelbart efter responsen have mulighed for at integrere responsen i et arbejde, der gennemæssigt ligger tæt på den tekst, der netop er blevet gennemgået. Hvis der fx gives respons på en argumenterende tekst, skal kursisten dels gennemskrive sin tekst igen og derefter implementere responsen i arbejdet med en ny argumenterende tekst.

Undersøgelser viser, at det ikke nødvendigvis gør en stor forskel, om det er underviseren eller en medkursist, der giver responsen, blot den er konstruktiv og styret af klare kriterier. Det kan derfor være en god ide at træne kursisterne i at give hinanden respons ud fra klare kriterier. Fx tre på forhånd aftalte fokuspunkter (fx form, brug af konjunktioner og modtagerbevidsthed).

Respons på mundtlige oplæg bør på samme måde ske efter klare kriterier. Inden mundtligt oplæg eller aflevering af lydfil, skal det stå klart for kursisten, hvilke vurderingskriterier der vil gælde for opgaven og disse kriterier bør også begrænse sig til to eller tre. Fx udtale/forståelighed, brug af appelformer og modtagerbevidsthed.

4.2 Prøveform

”Der afholdes en centralt stillet skriftlig prøve og en mundtlig prøve.”

”Den skriftlige prøve

Grundlaget for den skriftlige prøve er et centralt stillet opgavesæt. Prøvens varighed er fem timer.”

”Den mundtlige prøve

Eksaminationstiden er ca. 30 minutter pr. eksaminand, og der gives ca. 60 minutters forberedelsestid.”

”Opgaverne, der indgår som grundlag for prøven, vælges af eksaminator og skal tilsammen i al væsentlighed dække de faglige mål, kernestoffet og det supplerende stof. Opgaverne fordeles skønsmæssigt over sproglige, litterære og mediemæssige perspektiver i forholdet 2:1:1.”

”Den enkelte opgave må anvendes højst tre gange på samme hold.”

”Opgaven har udgangspunkt i et undervisningsforløb samt enten et sprogligt, litterært eller mediemæssigt perspektiv eventuelt med inddragelse af et andet perspektiv. Opgaven består af en eller flere tekster samt instrukser, der angiver, hvordan eksaminanden skal arbejde med teksterne. Teksternes samlede omfang må ikke overskride fem normalsider a 2400 enheder (antal anslag inklusive mellemrum) eller 12 minutters afspillet tekst. Såvel kendte som ukendte tekster kan indgå, men mindst én tekst skal være ukendt. Opgaven skal tage udgangspunkt i det ukendte prøvemateriale.”

“Eksaminanden indleder med et mundtligt oplæg på 8-10 minutter. Eksaminationen former sig videre som en faglig samtale om den trukne opgave.”

4.2.1 Den mundtlige prøve

Eksaminationstiden er ca. 30 minutter pr. eksaminand, og der gives ca. 60 minutters forberedelsestid.

Opgaverne, der indgår som grundlag for prøven, vælges af eksaminator og skal tilsammen i al væsentlighed dække de faglige mål, kernestoffet og det supplerende stof. Det betyder, at der som minimum skal stilles seks forskellige opgaver. Opgaverne fordeles skønsmæssigt i forholdet 2:1:1 over sproglige, litterære og mediemæssige perspektiver. Den enkelte opgave må anvendes højst tre gange på samme hold.

Opgaven har udgangspunkt i et undervisningsforløb samt enten et litterært, sprogligt eller mediemæssigt perspektiv eventuelt med inddragelse af et andet perspektiv. Det betyder, at det skal være tydeligt, hvilket forløb det forventes, at eleven tager udgangspunkt i. Endvidere skal det fremgå, hvilket af de tre perspektiver eleven først og fremmest skal arbejde med, men der er samtidig mulighed for, at læreren også kan skrive et andet perspektiv på. Det vil fx være muligt at stille en opgave, der både har et sprogligt og litterært perspektiv. Det skal dog stadig være tydeligt, hvilke af de to perspektiver eleven primært skal arbejde med, fx ved at det er fremhævet eller blot står først.

Opgaven består af en eller flere tekster samt instrukser, der angiver, hvordan eksaminanden skal arbejde med teksterne. Instrukserne kan formuleres som konkrete spørgsmål eller som mere overordnede anvisninger. Det må ikke være så specifikke instrukser, at selvstændigheden tages fra eleven.

Såvel kendte som ukendte tekster kan indgå, men mindst én tekst skal være ukendt. Opgaven skal tage udgangspunkt i det ukendte prøvemateriale. Det betyder, at den ukendte tekst skal gøres til genstand for analyse og fortolkning. Det er ikke en mulighed, at eksaminanden opfordres til at analysere og fortolke en kendt tekst, mens der efterfølgende blot perspektiveres til den ukendte. For at markere, at den ukendte tekst er central, kan man vælge én af følgende varianter, hvis kendte tekster indgår i spørgsmålet:

- Den ukendte tekst bruges i analysen, mens der perspektiveres til den kendte tekst
- Der bedes om en sammenlignende analyse af kendt og ukendt tekst, men med hovedvægten på den ukendte.

Eksaminanden indleder de første 8-10 minutter af eksaminationen med et oplæg med udgangspunkt i de instrukser, som er angivet i opgaven. Eksaminanden skal ikke besvare alle dele af opgaven fyldestgørende i sit oplæg. Den efterfølgende faglige samtale omhandler den trukne opgave samt andet relevant læst stof.

Følgende eksempler viser, hvordan en opgave kan udformes:

Eksempel 1

Perspektiv: Det mediemæssige og sproglige perspektiv

Forløb: Nyhedsformidling på tv

Materiale:

Tekst 1: Nyhedsudsendelse fra TV2 Lorry (8 minutter) (ukendt)

Instrukser:

- Gør kort rede for indholdet i de tre nyhedsindslag.
- Foretag en analyse af de tre indslag i udklippet fra TV2 Lorry med fokus på nyhedskriterierne.
- Analyser interviewet i indslaget om skolen i Gilleleje med henblik på sproghandling
- Perspektiver til forløbet 'Nyhedsformidling på tv'

Eksempel 2

Perspektiv: Det litterære perspektiv

Forløb: Moderne danske noveller

Materiale:

Tekst 1: Helle Helle: Afløb (2000) (ukendt)

Tekst 2: Vi skal tilbage til kønsrollerne på mine bedsteforældres tid (Politiken 18.4.2015) (kendt)

Instrukser:

- Redegør kort for handlingsforløbet i Helle Helles novelle 'Afløb'
- Foretag en analyse og fortolkning af novellen 'Afløb' med fokus på kønsrollerne i novellen
- Perspektiver fremstillingen af kønsrollerne i novellen 'Afløb' med den holdning, der fremkommer i debatindlægget 'Vi skal tilbage til kønsrollerne på mine bedsteforældres tid'

4.2.2 Den skriftlige prøve

Til den skriftlige prøve kan kursisterne vælge mellem en analyserende og en debatterende artikel.

Om artiklen

En artikel er en faktatekst, som ville kunne offentliggøres og læses af en interesseret læser. Den modtager, kursisten skal have i tankerne, er en medborger, der interesserer sig for kultur og litteratur og er bredt orienteret i danske medier, bøger, film og aktuelle debatter samt i den danske litteraturhistorie. Modtageren forventes at kende danskfaglige begreber

som eksempelvis fortællesynsvinkel, flashforward og metafor, og de behøver derfor ikke blive defineret.

En artikel er opbygget med en indledning, en midte og en afslutning. Indledningen er fokuseret, den rummer og åbner for centrale aspekter af emnet og den anlagte vinkel. Artiklen skal være skrevet i en sammenhængende form (dvs. ikke i punktform). Den skal have en fokuseret overskrift og kan eventuelt rumme underoverskrifter.

I artiklen skal kursisten bruge viden og tekster. Teksterne forventes ukendte for modtageren og skal præsenteres. Der skal henvises til det materiale, der bliver inddraget i artiklen. Der er ikke nogen fast regel for, hvordan der henvises, det vigtigste er, at der er konsekvens gennem hele artiklen og henvises på den samme måde.

Om den debatterende artikel

I en debatterende artikel skal kursisten argumentere for sine holdninger til et emne og forsøge at overbevise sin læser.

Som led i din debatterende artikel skal kursisten:

- præsentere sin artikels overordnede emne
- præsentere læserne for hovedsynspunktet i en tekst, som de ikke kender
- tage stilling til tekstens hovedsynspunkt og dens argumentation
- diskutere og debattere forskellige holdninger til emnet

Diskussion og debat

Diskussion:

Formålet med diskussionen er at gøre læseren klogere på opgavens problemstilling ved at undersøge forskellige synspunkter på emnet. I en diskussion skal kursisten vise synspunkter for og imod (pro et contra). Det kan både være de synspunkter, som står i tekst- materialet, det kan være kursistens egne synspunkter, eller det kan være mere generelle synspunkter, som formuleres ud fra kursistens viden om emnet.

Debat:

Formålet med en debat er at overbevise modtageren. Diskussion og debat hænger ofte tæt sammen, fordi diskussionen er med til at vise forskellige synspunkter på emnet. Når man debatterer, gælder det om at fremføre de stærkeste argumenter og anvende en solid og saglig argumentation for at overbevise læseren. I en debat vil der ofte blive anvendt forskellige argumentationsformer og sproglige virkemidler, som er med til at understøtte argumentationen og overbevise modtageren.

Om den analyserende artikel

I en analyserende artikel skal kursisten analysere og fortolke en tekst. Som led i den analyserende artikel skal kursisten:

- præsentere sin artikels overordnede emne

- indføre læserne i en tekst, som de ikke kender
- analysere væsentlige aspekter af teksten med brug af nærlæsning, valgte citater og relevante fagbegreber
- knytte analysen til en fortolkning af teksten, hvor både enkeltdele i teksten og tekstens samlede udsagn forklares
- perspektivere teksten til sin artikels overordnede emne

4.2.3 Brug af internettet til eksamen

Regler vedrørende eksaminandernes brug af internettet for at tilgå tilladte hjælpemidler ved prøverne fremgår af § 6 i "Bekendtgørelse om visse regler om prøver og eksamen i de gymnasiale uddannelser".

I [vejledningen](#) til denne bekendtgørelse er der givet eksempler på, hvilke hjælpemidler der må, og hvilke der ikke må tilgås via internettet.

Centralt er det, at nettet kun kan benyttes, når der er tale om adgang til undervisningsmateriale, der er blevet anvendt i undervisningen. Dette gælder dog kun, såfremt det ikke kan medbringes af eksaminanden og opbevares lokalt på eksaminandens udstyr. Det er et krav, at det fremgår af undervisningsbeskrivelsen. Der skal være tale om et konkret undervisningsmateriale, som klassen har benyttet i undervisningen, og det skal have en sådan karakter, at det i praksis ikke er muligt for skolen at opbevare det lokalt eller for eksaminanden at medbringe det.

I langt de fleste tilfælde vil det være muligt at opbevare for eksempel e-bøger, konkrete opslag i databaser, opslag i Wikipedia, opslag i Infomedia o.l. lokalt. Websteder som gymdansk.dk, denstoredanske.dk, forfatterweb.dk, litteratursiden.dk, sproget.dk og studienet.dk må ikke tilgås til eksamen, men det er tilladt for eleverne på forhånd at hente og gemme sider, som de ønsker at bruge til prøven. E-bøger, der har været anvendt i undervisningen, og som optræder i undervisningsbeskrivelsen, må kun tilgås, hvis det er teknisk umuligt at gemme dem lokalt, men hvis der er links, som fører ud af e-bogen, fx til lex.dk eller youtube, må disse ikke aktiveres. Kun indhold, der har været brugt i undervisningen og som fremgår af undervisningsbeskrivelsen må tilgås.

Online-ordbøger og andre digitale lærebøger kan i nogle tilfælde ikke gemmes lokalt. I sådanne tilfælde er det tilladt for eleverne at tilgå ordbøger som ordnet.dk, men ikke sider som sproget.dk, hvor eleverne kan lave øvelser, sende spørgsmål o.l. Ordbøgerne skal fremgå af undervisningsbeskrivelsen.

Skriveprogrammer som AppWriter, TxtAnalyser o.l. må hverken anvendes i online eller offline tilstand.

4.3 Bedømmelseskriterier

"Bedømmelsen er en vurdering af, i hvilken grad eksaminandens præstation opfylder de faglige mål, som de er angivet i pkt. 2.1."

"Ved den skriftlige prøve lægges der vægt på eksaminandens færdighed i:

- skriftlig fremstilling, formidlingsbevidsthed og sprogfærdighed
- at besvare den stillede opgave

- relevant anvendelse af danskfaglig viden og metode.”

”Ved den mundtlige prøve lægges der vægt på eksaminandens færdighed i:

- mundtlig fremstilling og sprogfærdighed
- at besvare den stillede opgave
- relevant anvendelse af danskfaglig viden og metode.”

”Ved begge prøver gives én karakter ud fra en helhedsbedømmelse af eksaminandens præstation.”

4.3.1 Oversigt over karakterskalaen

Karakter	Betegnelse	Beskrivelse
12	Fremragende	Karakteren 12 gives for den fremragende præstation, der demonstrerer udtømmende opfyldelse af fagets mål, med ingen eller få uvæsentlige mangler.
7	God	Karakteren 7 gives for den gode præstation, der demonstrerer opfyldelse af fagets mål, med en del mangler.
02	Tilstrækkelig	Karakteren 02 gives for den tilstrækkelige præstation, der demonstrerer den minimalt acceptable grad af opfyldelse af fagets mål.

4.3.2 Vejledende karakterbeskrivelser ved den skriftlige prøve

Karakter	Betegnelse	Vejledende beskrivelse
12	Fremragende	Sproget er velformuleret, præcist, nuanceret og korrekt, med ingen eller få uvæsentlige fejl. Fremstillingen er formidlingsbevidst og velstruktureret med såvel fokus som progression. Besvarelsen af den stillede opgave er dybdegående, veldokumenteret og med ingen eller kun få uvæsentlige mangler. Der demonstreres fremragende anvendelse af i sammenhængen relevant danskfaglig indsigt, viden og metode, sikker brug af et danskfagligt begrebsapparat.

Karakter	Betegnelse	Vejledende beskrivelse
10	Fortrinligt	
7	Godt	<p>Sproget er præget af sikkerhed i syntaks, præcision og sprogrigtighed, men med flere mindre væsentlige fejl. Fremstillingen savner i nogen grad formidlingsbevidsthed, men har i tilfredsstillende grad fokus og sammenhæng.</p> <p>Besvarelsen af den stillede opgave har flere mangler og savner i nogen grad dokumentation.</p> <p>Der demonstreres god anvendelse af i sammenhængen relevant danskfaglig indsigt, viden og metode, god brug af et danskfagligt begrebsapparat.</p>
4	Nogenlunde	
02	Tilstrækkeligt	<p>Sproget er præget af tilstrækkelig sikkerhed i syntaks og sprogrigtighed, men med adskillige tyngende fejl og manglende præcision. Fremstillingen savner formidlingsbevidsthed og har kun i tilstrækkelig grad fokus og sammenhæng.</p> <p>Besvarelsen af den stillede opgave er meget mangelfuld, men dog tilstrækkelig.</p> <p>Der demonstreres usikkerhed i anvendelse af i sammenhængen relevant danskfaglig indsigt, viden og metode samt af et danskfagligt begrebsapparat.</p>
00	Utilstrækkeligt	
-3	Ringe	

4.3.3 Vejledende karakterbeskrivelser ved den mundtlige prøve

Karakter	Betegnelse	Vejledende beskrivelse
12	Fremragende	<p>Det mundtlige oplæg fremstår velstruktureret og med progression og retorisk klarhed. Oplægget er sprogligt nuanceret og velformuleret. Eksaminanden indgår på fremragende måde i den faglige samtale.</p> <p>Besvarelsen af den stillede opgave er udtømmende, veldokumenteret med ingen eller kun få uvæsentlige mangler.</p> <p>Der demonstreres en høj grad af metodebevidsthed, fremragende anvendelse af i sammenhængen relevant danskfaglig viden og danskfaglige færdigheder, sikker brug af et danskfagligt begrebsapparat samt stor sikkerhed i at bevæge sig fra det konkrete til det abstrakte.</p>
10	Fortrinligt	

Karakter	Betegnelse	Vejledende beskrivelse
7	Godt	<p>Det mundtlige oplæg er sammenhængende og tilfredsstillende formidlet. Oplægget er sprogligt velfungerende, og eksaminanden indgår på tilfredsstillende måde i den faglige samtale.</p> <p>Besvarelsen af den stillede opgave har flere mangler og savner i nogen grad dokumentation.</p> <p>Der demonstreres metodisk bevidsthed, god anvendelse af i sammenhængen relevant danskfaglig viden og danskfaglige færdigheder, god brug af et danskfagligt begrebsapparat samt evne til at bevæge sig fra det konkrete til det abstrakte.</p>
4	Nogenlunde	
02	Tilstrækkeligt	<p>Det mundtlige oplæg er ustruktureret og usikkert formidlet. Formidlingen fungerer, men er præget af mangel på sproglig sammenhæng, og eksaminanden indgår usikkert i den faglige samtale.</p> <p>Besvarelsen af den stillede opgave er meget mangelfuld, men dog tilstrækkelig.</p> <p>Der demonstreres usikkerhed i anvendelsen af i sammenhægen relevant danskfaglig viden og metode samt af et danskfagligt begrebsapparat.</p>
00	Utilstrækkeligt	
-3	Ringe	

**BØRNE- OG
UNDERVISNINGSMINISTERIET**
STYRELSEN FOR
UNDERVISNING OG KVALITET